

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

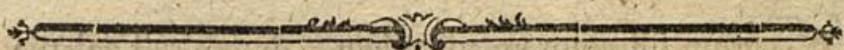
**Henr. Ioh. Nepom. Crantz S.C.A. Maiestat. Consiliar.
Institut. Med. Et Mater. Medic. Vindob. Profes. Pub. Ord.
Acad. Imp. Nat. Curios. Et Societ. Botan. Flor. Sodal.
Materiæ Medicæ Et Chirurgicæ ...**

Crantz, Heinrich Johann Nepomuk

[Wien], 1765

Classis Prima Venenorum Acrium.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10196



CLASSIS PRIMA

VENENORUM
ACRIUM.

EX MINERALIBUS.

COBALTUM *Offic. Mineralogorum.* Classis
Semimetalloꝝ. Cadmia Vitri Cærulei W,
German. Kobolt. *Gallis* Cadmie. *Anglis*
Brass-Oar.

COBALTUM a Cobalis dæmonibus illis, seu me-
tallicis virunculis forte derivatum, græcis cadmia,
vaga omnino, & ad alias res significandas etiam transla-
ta voce appellatur: semimetalloꝝ est pigmentarium, vi-
tra & crystallos in cæruleum colorem commutans. Se-
mimetalloꝝ vero esse in *Adis Suecicis* ex his rationi-
bus docuit omnium primus *Celeber. BRANDT:*

1. Quod externa facie metallum referat,
2. Quod pondus habeat metallicum.
3. Quod igne fundatur, fufum, dum refrigeratur,
superficiem convexam acquirat, quod distincti-
vum substantiarum metallicarum criterium.
4. Quod in aqua forti solvatur, & menstruo colo-
rem ex viridi flavescentem communicet; quod
sales alcalini hanc solutionem præcipitent, & ni-
grum

grum illi colorem concilient, dum alcali volatile illam læte rubicundam reddit.

Cæterum in omnibus acidis mineralibus solubile cobaltum est, CADET. *Memoires de Phys. & Mathematiq.* T. III. 1760. Solutum, atramentum sympathecticum largitur, IDEM. Arsenico imprægnatum est, quod ab eo abstrahi potest, & forma liquidi fumantis exhiberi, IDEM.

Multis in Europæ locis feminetalli huius mineræ adveniuntur; fertiles his sunt Bohemia, Misnia, Anglia & regiones aliæ, atque hæ vaporibus arsenicalibus mineræ sæpe deleteriæ sunt, & ipsum cobaltum vi erodente tanta pollet, ut sæpe nudas fossorum manus, & pedes exulceret, imo & chartam, qua inclusum fuit, erasisse visum, ut vel inde perspicuum omnium animantium generi venenum præsentaneum esse. Puellæ porrigine laboranti cobalti pulverem insperisit mater, at misera post paucas horas rapta est, ex observatione HALLERI. Alios deleterios casus cobalti *Acad. N. C.* Vol. V. recenset.

Cæterum cobaltorum plurimæ eæque distinctissimæ species recensentur mineralogis, ea vero, quæ ad finaltum conficiendum adhibetur, usitatissima, est minera cobalti cinerea, granulis minoribus, ut & maioribus, fragilis, WALLERII, quæ etiamsi cum minera arsenicali confundatur, ab ea tamen aliis notis facile distinguitur. Hæc iam si usulatur, arsenico, quo imprægnata est, avolante, exhibet terram cæruleum colorem largientem, verum cobaltum, quod zapheram, & finaltum constituat,

Z A-

ZAPHERA a sapphirino colore dicta, nihil aliud est, quam ustulatum & lævigatum cobaltum, idque purum, aut etiam dupla filicum pulveratorum quantitate commixtum, ope aquæ in lapidem friabilem concretum: hoc utuntur porcellaneis, & aliis vasis pingendis Pictores.

SMALTA seu encaustum, verum cobalti productum, vitrum est, cobalto calcinato, cum dupla, vel tripla filicum præparatorum, simili etiam cinerum clavellorum quantitate, fustum, larga frittæ copia denovo remixtum, fustum, tum lævigatum in tenuissimum pollen, doliis inclusum, pictoribus, lotricibus, figuris inserviens. Habetur adhuc ex cobalto Regulus.

Cæterum non omne cobaltum æque pulchrum encaustum cæruleum largitur: in calcinatione arcanum est. Cobalti vero mineræ ita facile in hanc rem tentantur: funditur in crucibulo cobalti examinandi pars una, adduntur boracis duæ, aut tres, quæ prout vel magis, vel minus eleganter colorantur, criteria de minera adhibita suppeditant.

USUS MEDICUS vix ullus. Smalta in ceratum defensivum cæruleum recipitur, non satis intellecto, nec adeo rationali scopo; est enim comminutum vitrum.

ARSENICUM. *Mineralogiae* Arsenicum Nativum simplex. *Classis Naturalis Salium. Germ.* Arsenic. *Gallis* Arsenic. *Anglis* Arsenic.

ARSENICUM substantia est salina, fragilis, ignis non inflammabilis, sed fusilis, cum rapacitate volatilis, fumo

fumo albo, odore terribili alliato manifesta. Notas eius characteristicas rapax volatilitas, & odor alliaceus constituunt, non albus fumus, liquidem & zincum, & antimonium, & mercurius, eodem modo fumant.

Quod reliquas huius veneni proprietates spectat, scire iuvat, in omnibus liquidis solvi, aquosis, acetosis, spirituosis, oleosis, lixiviosis, diversa tamen liquidorum proportione, digestionem, calore; in quindecupla aquæ quantitate tota die ebulliente solvitur, & evaporatione in crystallos flavas, pellucas, irregularis figuræ, concrefcit, in aere in colorem farinosum album commutandas.

Omnibus etiam metallis sociatur, varias his mutationes inducens, auro colorem cinereum, argento ex cinereo obscuriorem conciliat, cuprum dealbat, sed simul malleabilitatem illi tollit, stanno fusibilitatem demit, plumbum in vitrum, ferrum in nigram massam commutat, BRANDT, *Art. Vps.* In depuratione metallorum nobilium arsenicum formidatur; quæsitum diu remedium contra hostem est, & in ferro inventum in Galliis a D. GROSS.

Arsenici nativi plurimæ species sunt, quæ omnes nota characteristica cognoscuntur: præcipuas dicam.

RISIGALLUM & SANDARACHA *vel*
REALGAR *Offic.* Arsenicum nativum purum,
sulphure mixtum, rubrum vel flavum, *Mineralogiae* WAL. *Germ.* Raufchgelb. *Gallis*
Orpin Rouge. *Anglis* Native Gellow, or Red
Arsenic.

Est arsenicum nativum, licet & factitium tale sit:
rubrum *Sandaracham*, flavum *Risigallum* proprie vo-
can-

candum esse, aliqui contendunt, quod parum interest, modo notetur, arsenicum nativum rubrum, sandarach dictum, eo venenatum magis esse, quo rubicundius sit, venenatissimum semper flavum seu risigallum: pellucidum in Transylvania adinvenitur.

Mirum sandaracham iam veteribus notam, tam externo, quam interno usu præscriptam. DIOSCORIDES posteaquam ad externa multa laudasset, dicit: datur ex mulso purulenta tussientibus, suffitur quoque adversus veterem tussim, raptò per fistulam nidore, vocem expedit cum melle delincta, suspirosis cum resina in catapotio optime datur. HIPPOCRATES in uteri suffocatione cum tussi, sandarachæ obuli pondus, id est grana duodecim, sulphuris ignem non experti tantundem, & amygdalas tres vel quatuor repurgatas, commixta, & vino odorato exhibenda præcipit. *Realgar* utilem etiam proponit HELMONTIUS præparationem, prudenter tamen abstinetur ab omnibus.

AURIPIGMENTUM *Offic.* Arsenicum Sulphure, & lapide spatoso, & micaceo mineralisatum, minera flavescens *Mineralogiae W. Germ.* Operment. *Gallis* Orpin. *Anglis* Orpiment.

AURIPIGMENTUM a colore aureo, quem ab eo mutuantur pictores, ita dictum, est proprie arsenicum veterum, quo calcinato parabant adeo illis notam sandaracham. Quod proprietates eius spectat: ægre accenditur, accensum flammam dat ex alba cæruleam, quæ abit in fumum crassum, album, allium foetentem. Hic cultrum superpositum, pulchro spectaculo, albo-

alboluteo, subrubro, colore obducit. Post calcinationem quæ superest materies, arenosa viridis conspicitur.

Nativum insipidum, interne etiam magna dosi animalibus datum innoxium, CELSO ad repurganda ulcera adhiberi; fauces eo repurgari, vocem sonoram reddi, tussim compesci PLINIO relatum, dum ab eius usu DIOSCORIDES abstinuit, & huic vim erodentem, urentem, reprimentem, depilatoriam adscripsit; sed licet sandaracham, non auripigmentum, DIOSCORIDEM adhibuisse clarum sit, ancipitem medicinam alii dant. Fœminam pauca grana ad debellandam febrim assumentem, per triginta annos convulsionibus tentatam, *Ilustr.* L. B. VAN SWIETEN.

Ex auripigmento fit atramentum sympatheticum, seu liquor vini probatorius, admixta saturnina, quibus in mortaliū perniciem dulcificari solet, prodens; his vero auripigmenti uncias duabus, calcis vivæ uncia una semis, pulverisatis, & vix dimidio quadrante horæ in aliquot uncias aquæ coctis, constituitur WALTERIO, uncia una auripigmenti, uncias duabus calcis, PEYRE *Assemblée publique de la Société Royale des Sciences de Montpellier 1749.* Cæterum etiam vinum plumbo adulteratum spiritu salis detegi potest. Est etiam idem atramentum sympatheticum aceto lithargyri detegendum.

Cum auripigmento & calce viva medicamentum pilos corporis auferens concinnatur, varia dosi plus, minusve tutum: tutissimum fit, si uncix duodecim calcis vivæ, uncia una auripigmenti, uncix octo amyli sumantur, adiecta aqua pasta fiat applicanda, donec
sic.

siccescat relinquenda, tum vero illico aqua calida abluatur.

ARSENICUM *Offic.* Classis Præparatorum
Semimetallicorum Cobalti.

ARSENICUM in officinis triplex, nullum nisi arte factum, & plerumque ex cobalto sublimatione elicatum, licet tamen & ex farina arsenicali, & aliis arsenici mineris parari possit, habetur. Modum, ut in Hungaria paratur, in *Transact. Philosoph.* Nro. 293. D. KRIEG dedit.

Album est cobalti fuligo, fortissimo igne in massam ponderosam duram, vitream liquata, coloris externe calcis, interne vero vitri, saporis aeris, & exedentis. Maximam vim in nitrum habet, ut quidem ex eo tanta facilitate acidum eiiciat, quanta id vitriolicum expellit, MACQUER *Acad. des Sciences* 1746. Acidum ita expulsam aquam fortem constituit cærulei coloris IDEM; caput mortuum vero elutriatum, evaporatum, salem, acido arsenici basi nitri iuncto, neutrum, crystallis prismaticis quadrangulis, rectangulis regularibus consistentem, ab arsenico fixato diversum, IDEM, etiam ab ipso hepate arsenicali, facto nitri fixi & arsenici saturato lixivio, discrepantem, IDEM.

Quanquam vero adeo vehementer ab arsenico impetatur nitrum, in salem marinum arsenicum nihil potest Cl. POTT, quod huic acidum salis adversum, MACQUER *Acad. des Sciences* 1748. Equidem ablato acido viduæ basi arsenicum nubet, & cum ea salem medium constituit priori similem, IDEM *ibidem*; sed neque cum sale ammoniaco congredditur arsenicum, dum salem ammoniacum nitrosum cito petit, IDEM.

Crantz *M. M. T. III.*

C

Ci-

Citrinum una parte sulphuris ad decem cobalti ad-
 dita, mitificatum, mitius, haud securius, & ad ean-
 dem cobalti duabus etiam sulphuris additis partibus *ru-*
brum, non ideo tutius. Omne merito damnatur, al-
 bum tamen ad veneficia frequentissimum, & crudelissi-
 mum, omni animanti venenum, quidquid hucusque
 laboraverint chemici, & fecerint audaces in corium
 humanum agyrtæ. Loquuntur clades aquæ *della Toff-*
nina, cuius antidotum inventum succus citri, limonio-
 rum. TACHENIUS ad extrema, inspirata arsenicali
 aura, redactus, vix lacte, oleo, vulnerariis decoctis
 & esu cymarum brassicæ, & succo aurantium serva-
 tus est; & nuper omni bitorio decem grana bezoar-
 dici mineralis exhibendo, cum aqua hordei lacte dilu-
 ta, & oleo olivarum, miserum servavit de HENNE.
Journal de Medecine, Chirurgie. &c. T. IX. X. &c.
 Milites scabiosi decocto arsenici sese abluentes, geni-
 talium sphacelo cum intolerabilibus doloribus, febre,
 vigiliis, siti obortis pessime luere, DEGNERUS. Arse-
 nicalis pulvis cancro mammæ adhibitus, mulierem in-
 tra quinque dies crudelissime rapuit, FERNELIUS.
 De amuletis non minus funestæ historiæ sunt; ut in-
 terno, & externo usu lethale venenum merito, donec
 & ex hoc medicina inventa sit, habeatur.

Remedio sunt: lac, butyrum, succus citri, li-
 moniorum, decoctum radicis sambuci cum lacte factum,
 addito butyro euphoriston habent, *Acta Hassniensia*.
 An alcalina certius domant? Posse salutarem reddi in-
 ternum arsenici sale alcalino domiti usum, *Acad. Mo-*
gunt. T. I. promittit. Si arsenici pars una, aquæ
 partes centum sexaginta octo, salis tartari partes duode-
 cim, misceantur, continua ebullitione, ad dimidiæ
 aquæ consumptionem coquantur, refrigeratis, evapo-
 rata

rata pars aquæ addatur cum momento spiritus vini; tum exhiberi medicamentum posse ad guttas triginta adultis, in febribus, nec noxam observari, EADEM asserit. Contraria sunt STÖERCKII nostri experimenta.

LAPIS ARMENUS, & LAPIS LAZULI *Offic. Mineralogiae.* Classis Naturalis Lapidum, Ordo Vitrescibilium. *Germ.* Armenischer Stein und Lafürstein. *Anglis* Lapis Armenus & Lazuli. *Gallis* Pierre Armenienne & Pierre d'Azur.

Non nisi maturitate hi differunt lapides, cæterum similes. Armenus friabilis magis, durior lapis lazuli florum cyani cærulei coloris, aureis argenteisque punctis, & venis exornatus est. Ex Armeno cæruleum montanum, ex altero ultramarinum præparatur, in usus mechanicos. In pulcherrimis de hoc lapide experimentis ne vestigium cupri, sed pyritis martialis, invenit *Cl. MARGGRAF. Script. Chemic. Berol. 1761.*

VIS MEDICA, ALEXANDRO TRALLIANO ad imaginationes melancholicas, veratro albo utilior, & securior, AETIO etiam sacro morbo obnoxiiis, & furiosis laudata, nostri ævi experimentis non confirmata est: an ob cuprum merito suspecta?



 EX VEGETABILIBUS.

ACONITUM *Offic. Botanicorum*. Classis Multi-flam. *Germ.* Gifftkraut. *Gallis* Aconit. *Italis* Aconito.

Omnes huius generis species suspectæ sunt, nec ipsum aconitum *salutiferum* B. periculo vacat; non observavit tamen in fele experiment. III. IV. SPROEGEL, *circa varia venena in variis animalibus*, dum anthoram semel ad drachmas duas, semel ad quatuor daret. Anthoram aconiti antidotum hi volunt, alii negant. Inter cæteras species & aconitum *Lycostonum*, quod *foliis peltatis palmatis*, & aconitum *Napellus*, quod *foliorum laciniis linearibus, superne latioribus, linea exaratis*, cognoscitur, præcipue criminantur. Venenis iam DIOSCORIDI napellus accensus, WEPFERO, MEAD, in brutis, MATHIOLO in hominibus infamis visus est; non desunt tamen etiam mitioris effectus exempla, quale in experimento I. SPROEGEL, qualia etiam observavit LINNÆUS, ut inde merito quærat *Clariss. Vir*, an aconiti vis in septentrione frigore dometur? an forte sola deleteria vis in radice, non foliis, præcipue iunioribus, urticæ exemplo? Sed *Cl. SPROEGEL* experimentum primum in radice non semper esse evincit. Tentamina de his, diversis in regionibus, in diversa ætate plantarum reiteranda, dum interea merito omnes hæ species suspectæ habentur.

Nuper

Nuper de hoc ut etiam de Stramoneo & Hyosciamo nova experimenta protulit A. STOERCK, qui de his videndus.

ANACARDIUM *Offic. Botanicorum.* Classis Pauci-stam. *Germ.* Elephantenlaus. *Gallis* Anacarde. *Anglis* Malacca Bean.

Fructus compressus, aviculæ cordis figura, ex occidente allatus, recens liquorem unctuosum nigricantem causticum, præfocantem, exsiccatum nullum continet. Alter priori similis ex oriente allatus, putamen acerrimum, nucleo dulci nutriente, fæctum habet. Uterque suspectus est. Ad dementiam ducere RHASES reliquit, quod & alii confirmarunt, ut confectio anacardina merito culpari possit, & confectio stultorum nonnullis dicta sit.

ANEMONE *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Multi-stam. *Germ.* Anemon Röslein. *Gallis* Anemone. *Anglis* Winde-flower.

Inter omnes, Anemone *Pulsatilla* botanicis dicta, quæ foliis decompositis, pinnatis; flore nutante, limbo recto, cognoscitur, acerrima, quod applicata corpori vesicas excitet, etiam aqua stillatitia vomitum moveat, TOURNEFORT. Mitissima est Anemone *Hepatica*, quæ foliis trilobis integerrimis instructa vi adstringente utilis habetur LINNÆO.

APIUM RISUS *Offic. RANUNCULUS*
SCELERATUS *Botanicorum.* Classis Naturalis Multi-stam. *Italis* Apio Riso.

Tota etiam Ranunculorum familia admodum suspecta plurimorum experimentis habetur; & quidem Apium

Rifus *Officinarum*, seu ranunculum *foliis inferioribus palmatis, summis digitatis, fructibus oblongis*, iam DIOSCORIDES multum damnavit, nec deest in *Ephem. N. C. Decad. III. Anno II.* exemplum criminationem DIOSCORIDIS abunde confirmans. Tum ranunculus *Flammula*, qui *foliis ovato-lanceolatis, petiolatis, caule declinato*, cognoscitur, acerrimus, vesicans, mendicis, ut hominum misericordiam in quæstum vertant, adhibitus. Ranunculus *Acris*, qui *caule erecto multifloro, folio pentagono, lobis sessilibus* cognoscitur, etiam in vesicatorium vocatus fuit; hoc sanatus arthriticus, quem frustra curassent FABRICIUS, & CAPIVACCIUS teste HALLERO. Est etiam ranunculus *Alpestris caule aphylo, subunifloro, foliis subrotundis, semitrifidis*, acerrimus; arthritidem vesicatorio ex hoc ranunculo facto, curatam habet CONSTANT. *Med. Helv.* & ranunculo nemoroso vesicante brachium respondens dolenti denti, odontalgiam sæpius curatam WOLFF. *Ephem. N. C. Decad. II. Anno I.* Ranunculus *Thora foliis radicalibus cordato subrotundis, caulinis sessilibus, lanceolatis, integerrimis*, omnium venenatissimus.

Assumpto Apio Rifus curationem præscribit DIOSCORIDES, vomitum, aquam mulsam, & lac liberalius epota, tum irrigationem, & perunctionem cum pinguibus.

APOCYNUM *Offic. Botanicorum* CYNANCHUM. *Classis Pauci-flam. Germ. Hundstodt. Italis Apocino. Anglis Dogsbane.*

Quæ canes, lupos, vulpes enecat in cibo data planta, *Botanicorum Cynanchum erectum, caule erecto, diva-*

divaricato, foliis cordatis, glabris habetur. Ad id etiam de aliis vel cynanchi, vel apocyni speciebus verum? experimenta desunt. Apocynum medicamentum sursum deorsum movens Ipecacuanhæ simile HARRIS habet.

ARNICA *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Compositarum Radiatarum. *Germ.* Mutterwurtz Fall-Kraut.

ARNICA *foliis ovatis, integris, coniugatis,* vomitus, cardialgiam cum periculo movet BRESLAVIENSES, etiam valentioribus GMELIN *Fl. Sib.* Saturatius infusum dolores acerbissimos facit, oleosis vix domandos, ut in se ipso expertus COHAUSEN, pugillo tamen uno, etiam duobus infusa planta, pota potenter extravasata resolvit OMNIUM experimentis, ut ante aliquot tempus multum inclaruerit, & adhuc in febribus cum hæmoptoe, etiam exanthematibus enixe recommendet BRUCKNER *Select. Med. Francof. T. I.* & in paralyti multiplici experimento in Nosocomio suo *Noster* COLLIN.

ARUM *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Palmarum. *Germ.* Aron. *Anglis* Wake Robbin. *Gallis* Pied de veau.

ARUM *foliis sagittatis, cuscullo recto* HALL. officinale, recens igneum exurens, maiori dosi noxium, etiam lethale. Ab infuso foliorum vomitum cruentum STÆHELINUS: a maiori recentis radicis dosi cardialgia rapi juvenem Cl. STOERK. Exsiccatum mitius vix periculosum, quandoque effectum. Recens coctione in aqua multum, in aceto in integrum mitescit, ut etiam edule sit, quod iam veteribus exploratum. Radicem

ari esculentam esse, imo folia aceto decocta mandi posse, THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES reliquere. An inde nutriti milites Valeriani apud IULIUM CÆSAREM?

VIS MEDICA ad morbos a glutinoso spontaneo princeps, ventriculo, pulmone, mucosis dicata, resolvens incidens, antifebrilis, etiam partibus paralyticis igneo stimulo tam interno quam externo usu utilis. Languidum paralyticum ventriculum restituit sæpe, asthma desperata sustulit, externe ulcera fordida mundavit, in epithemate etiam arthritidi profuit. Medicamenti recentis in forma pulveris cum aliis præscripti dosis, granorum quinque decem, exsiccati scrupuli drachmæ semis. Convenientissima recentis est forma pilularis, extracto indicato & pulvere ari concinnata. Unciæ semis pondere vinis medicatis additur. Fœcula inutilis est officinis curæ. Pulvis Ari compositus in officinis egregius est.

Aro veneno acetum medicina est.

AZEDERACH *Offic.* MELIA *Botanicorum.*
Classis Pauci-flam.

MELIA *foliis decompositis* MATTHIOLO multum criminatur, quod venenatissima stirps sit, cuius foliis interficiantur animalia, fructuum esu moriantur canes, quos nec aves attingant. Flores aperientes, obstructionibus utiles in infuso, aut decocto potos, lego in *Encyclopedie*, an satis tuto experimento? fructum pediculos interficere etiam relatum, *ibidem*.

CATA-

CATAPUTIA Minor *Offic. Botanicorum.*
 EUPHORBIA. *Classis Pauci-stam. Germ.*
 Springkörner. *Gallis* Espurge. *Anglis* Gar-
 den Spurge.

Quæ hæc semina cataputiæ minoris officinis dicta lar-
 gitur planta, Euphorbia est *inermis*, *foliis oppositis*
lanceolatis, *umbella universali quadrifida*, *tetraphylla*,
reliquis dichotomis. Succo lacteo acerrimo planta vio-
 lentissime fursum deorsumque movet, non sine pericu-
 lo corrosionis, & gangrænæ. Eandem vim semina ha-
 bent, a mulo-medicis sæpe exhibita hydropicis.

VIS drastica, caustica. An hæc ita laudatur a *Cl.*
NORFOLD? Recueil periodique d'observations &c. in
 cancro mammarum irritis aliis efficax in unguento, quod
 ita paratur: Succus cataputiæ expressus in vase plumbeo
 soli exponitur, usque dum consistentiam unguenti ac-
 quisiverit, ita condensatus cum mercurii dulcis præci-
 pitati & plumbi nigri ana scrupulo uno miscetur, & ad
 usum reconditur. Mercurius dulcis vero obtinetur, si
 uncia semis mercurii dulcis cum libra una aquæ calcis
 vivæ miscetur, & per duos dies in quiete fervatur, quo
 facto mercurius in pulverem nigrum præcipitatur, qui
 ope filtri ab aqua separatus, siccat. Sed quæ est,
 quæ adhibetur cataputia? Succi condensati miscendi,
 quæ est dosis?

CATAPUTIA Maior *Offic. Botanicorum.*
 RICINUS *Vulgaris. Classis Incomplet.*
Germ. Purgir-Körner. *Gallis* Ricin. *Anglis*
 Mexico Seeds.

RICINUS vulgaris, qui, *foliis peltatis*, *palmatis*,
serratis, *petiolis glanduliferis*, cognoscitur, officinis
 C 5 hæc

hæc femina largitur, quæ cataputicæ maioris femina dicuntur, quod vel ideo magis tenendum, quod etiam ricini maioris femina multis in officinis prostant, cum prioribus non confundenda, quia ex alia planta, Iatropha nempe, foliis cordatis angulatis, desumuntur; utraque tamen admodum ob exurentem acrimoniam, vim inflammantem, suspecta esse debent.

○ VIS anthelminthica LINNÆO specifica, Desis scrupulus semis unus.

CHAMÆLEON Niger *Offic. Botanicorum.*
ECHYNOPS. Classis Naturalis Compositarum. *Germ.* Schwartze Eberwurtz. *Gallis* Chameleon Noir. *Anglis* Black Chameleon.

ECHYNOPS *floribus fasciculatis, calycibus multifloris*, succum inflammantis acrimoniæ habet, BELLONIUS, ut male carlinæ viribus accedere perhibeatur, DALE. Non est in usu.

CHRISTOPHORIANA *Offic. ACTÆA*
Botanicorum. Classis Multi-stam. *German.* Christoph-Kraut. *Gallis* Herbe de St. Christophle.

ACTÆA baccas nigras multum venenatas fert, etiam antiquitati suspectas, quæ tamen in extractum redactæ ab ignaro pharmacopœo, & sub extracti Hellebori HIPPOCRATIS nomine, reposita, duodecim granorum pondere, puellæ præscribuntur absque malo effectu SAUVAGES *Acad. des Sciences 1739.* Externe ad scabiem nonnullis habentur utiles.

CLE-

CLEMATIS *Offic. Botanicorum.* Classis Multi-stam. *Germ.* Waltreben. *Gallis* Herbe au geux. *Anglis* Climers.

Inter Clematidum plures suspectas species, maxime *vitalba foliis pinnatis, foliolis cordatis, inæqualiter inciso-serratis* definita, acerrima, & ad inurenda ulcera recepta, HALL. etiam podagricis pro vesicatorio applicata CHESNEAU.

COCCUM GNIDII *Offic. Botanicor.* THYMELÆA. Classis Naturalis Incompletarum. *Germ.* Klein Kellerhals Saamen. *Gallis* Garou, *Anglis* Spurge Olive.

THYMELÆA *floribus spicatis sub foliis ellipticis, modice acuminatis, lævibus, mollibusve* HALLER, semen hoc officinis largitur, admodum urens, inflammatorium, exulcerans, præfocans, experimento *Illustr.* L. B. van SWIETEN. Sunt etiam in hac gente sociæ suspectæ; in thymelæa enim floribus inter folia acuminata lævia duraque positis, fervor, & venenum idem est HALLER. Huius cortex sub nomine mezerai officinis plerumque exhibetur. Pessimum nostræ plantæ effectum TRAGUS vidit, cum magno & diuturno sanitatis detrimento in Dania exhiberi BUCHWALD, cruentam alvum facere DODONÆUS, reliquere.

USUS in hydropè illæsis visceribus cautus, ad scrupulum semis, unum, GEOFFROY: folia in aqua frigida macerata drachmæ dimidiæ, vel unius pondere, infusum dant æque purgans hydropicum.

COL.

COLCHICUM *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Liliorum. *Germ.* Zeitlosen. *Gallis* Mort au chien, colchique. *Anglis* Wildsaffron.

Venenata stirps præfocat experimento *Illustris.* L. B. van SWIETEN. A radice ad necem purgatus rusticus LUDOVICI. Puella ventris torminibus ab assumpto veneno tertia die rapta, GARIDEL. Ex seminibus mors post horrendos vomitus in duabus puellis, PEYER; etiam gallinis lethale semen, *Acad. N. C. Vol. X.* Turcæ Colchici floribus in vino infusis ad stupiditatem inebriantur. An est in amuleto WEDELI ex colchico, & aliis confecto, laudata virtus? Cæterum legi potest de hac radice A. СТОБЕРСК libellus.

CORIARIA *Offic. Botanicor.* Classis Naturalis Incompletarum. *Germ.* Klein Mehlbaum. *Gallis* Blanche Putain. *Anglis* Waxfaring Tree.

CORIARIA, seu *Rhus myrtillifolia Monspeliaca* C. B. vim particularem epilepsiam omnibus animalibus inducendi habet, SAUVAGES *Acad. des Sciences 1730.* ex hoc LINNÆUS citat, negat vero repetito experimento Cl. MANETTI *Virid. Florentino.*

CORONA IMPERIALIS *Offic. PETILIIUM Botanicorum.* Classis Naturalis Liliorum. *German.* Kaiser Cron. *Gallis* Couronne Imperiale.

PETILIUM *foliis caulinis,* venenata vi cicutæ par, succo acri, mordace, exulcerante, gangranosum, WEPFERI observatione, & CAMERARII experimento infame habetur.

CYCLAMEN *Offic. Botanicorum* Classis Pat-
ci-flam. *Germ.* Schwein-Brod. *Gallis* Pain
de porceau. *Anglis* Sowbrede.

CYCLAMEN *foliis cordatis, corolla reflexa, ob*
qualitatem acrem fervidam, quæ affatione ita perit, ut
radix esculenta fiat, damnatur; audacioribus in succo
purgandi scopo drachmarum duarum, triumve dosi,
non satis tuto exhibetur; in usum externum cataplasma-
tis, ut etiam emplastri admittitur; vermes destruere, &
scrophulis prodesse inunctum perhibetur.

CUCUMIS ASININUS *Offic. MOMOR-*
DICA *Botanicorum* Classis Naturalis Incom-
plet. *Germ.* Esels Kürbs. *Gallis* Concombre
sauvage. *Anglis* Wild Cucumber.

MOMORDICA absque cirrhis, officinis suam ra-
dicem, & extractum, quod Elaterium vocant, largi-
tur. Vis in utroque liquida fundens, carnes liquans,
drastica, periculosa, iam veteribus cognita; ut omnia
purgantia, si essent valida, vocarent elateria, ERO-
TIANUS. Cæterum elaterii parandi rationem DIO-
SCORIDES dedit optimam, idque post bimatum tan-
tum exhibendum contendit. Scrupulum, recens sine
noxa ab *Illustriss. L. B. van SWIETEN* exhibitum,
omnino abstulit.

USUS in morbis desperatis prudens, hydropicis
illæsis visceribus egregius. Elaterii dosis periculosa
est; a minori incipiendum, grano nempe uno, duo-
bus ad quatuor. Scrupuli unius pondus LINNÆUS
habet, forte errore typographi? Radicis cucumeris asi-
nini dosis maior, gran. decem, quindecim. Drach-
mam dimidiam pulveris dum vini Malvatici, vel Hispani-
nici

nici uncis duodecim infunderet, & in tres portiones, tribus diebus mane sumendas, divideret CAPIVACCIVS, multos curavit hydropicos.

Ceterum tamen ignorari minime debet, drastica hæc purgantia rarius Hydropicos percurare, sæpius vires deficere, tumorem ipsum non emungere, & hac methodo profligatum sæpissime redire, ut Artis Medicæ Principes diuretica purgantibus semper commisceant.

DRACONTIUM *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Palmarum.

DRACONTIUM *scapo brevissimo, petiolo radicato, lacero, foliis tripartitis, laciniis pinnatifidis,* LINNÆUS. Huius spatha, dum aperitur, fœtorem putridissimi cadaveris spargit, olfacientes attonitos, & catalepticos reddit, IDEM *in Hort. Cliff.*

ESULA *Offic. Botanicorum.* **TITHYMALUS.** Classis Pauci-stam. *Germ.* Teuffelsmilch. *Gallis* Tithymale. *Anglis* Wilde spurge.

Variis in officinis variæ Tithymalorum species in usu sunt: Holmiæ adhibetur Tithymalus *altissimus, iævis, foliis sub floribus ternis, cordatis, fructu verrucoso,* HALLERI. Flensburgi, teste BUCHWALD, tithymalus *foliis ad caulem ovatis, sub floribus binis, cordatis, obtusissimis, umbellæ radicis paucis, vagisque,* HALLERI: Alibi tithymalus *foliis ad caulem linearibus, obtusis, radicis umbellæ plurimis, petalis lunatis,* HALL. & tithymalus *foliis ad caulem cruciatis, linguatis, sub floribus cordatis, longe acuminatis, scutis bicornibus obtusis; & hic venenatissimus est.*

Tota

Tota fere gens caustico scatens lacte, purgante vi infamis, acidis cicutatur, & in hydrope permittitur, BOERHAAVE. Officinæ radicem esulæ habent, non nullæ præparant, & siccant, aliæ vix tantam curam adhibent. Dosis pulveris pro hydropico granorum decem, viginti quinque; corticis radicis decem, quinddecim; in infuso drachmæ unius, unius cum semisse, addito syrupo de spina cervina.

EUPHORBIVM *Offic. Botanicor.* TITHYMALUS. *Classis Pauci-flam. Germ.* Euphorbium. *Gallis* Euphorbe. *Anglis* Euphorbium.

TITHYMALUS *aculeatus, nudus, multangularis, aculeis geminatis, incisus lac fundit causticum inflammans, infelici in horto Lugduno-Batavo exemplo. Hæc lacryma exsiccata, non minus caustica, granulosa, cavernosa, in aqua, & spiritu vini rectificatissimo solubilis, gummi-resinosa est. Ardentissimum hydragogum interno non satis tutum usu, etiam inter errhina infame.*

USUS chirurgis ad cariem ossium in pulvere utilis; emplastro exceptum euphorbium vesicans est. Oleum in tumoribus duris nobile, laudatum.

HELLEBORUS Niger *Offic. Botanicor.* *Classis Naturalis Multi-flam. Germ.* Schwartz Nießwurtz. *Gallis* Veratre Noir. *Anglis* Black Hellebore.

Veterum multa hellebororum laudatio, magna contempterata infamia est, etiam nostris temporibus ex medicamento incertitudine accumulata. Testimonia utrinque multum dubia sunt, etiam contraria PAUSANIE,

& GA.

& GALENI. Utique compulsis omnium authorum locis, quid veterum helleborus, ignoratur, ut huic vel illi ex veteribus adscripta laus non satis certa videatur; accedit, quod etiam eadem hellebori species in diversis regionibus virtute variet: in Gallia adhibita, anglica valentior, BOULDUIC *Acad. des Sciences*. Helleborus anglicus vix multum purgat, QUINCY.

Officinis nostris hellebori nigri *scapo nudo, bifloro, foliis pedatis*, definiti radix, & fibræ receptæ sunt, an purgantes? dubitat LINNÆUS, licet validissimum & vetustissimum purgans alii habeant; sed etiam desperato paralytico, in quo & nervi ob longius iam tempus lapsi extimulandi, & profunde impacta materies solvenda, extracti valida dosis ab *Illustriff. L. B. van SWIETEN* exhibita, alvum vix sollicitavit; plurimum primo angi æger, singultire dein, vomere, & alvum semel deponere; levatus æger, non restitutus.

VIS alterans, solvens, princeps, eminentiagoga chalybe potior, MEAD, QUINCY, & *Illustriff. van SWIETEN* observationibus, qui aquæ stillatitiæ Rutæ infundit; ad hæc in obstructionibus, mania, melancholia, plurimorum experimento utilis. Dosis expiscanda est, nec forte in omnibus locis eadem: Anglici hellebori grana quindecim, viginti, scopo alterante sudorifero dedit QUINCY, grana quindecim scopo eminentiagogo, fibrarum concisarum hellebori gallici drachmam semis, in lactis uncia una semis ebullendam IDEM; in infuso drachmam unam, duas, etiam maiorem quantitatem, alii etiam unciam semis in decocto dant, quod egregium ad maniam medicamentum habent: In morbis apoplecticis, soporosis, aliisque gravibus, a causa frigida dependentibus, vel hellebori decocto, vel extracto cum sale gemmæ, aut colocynthide, feliciter multi

multi utuntur, L. B. VAN SWIETEN. Externe rustici maiora armenta, transfixa cauda, & inditis huius radicis fibris, a multis morbis liberant: sed etiam sic purgat, WALEUS.

Examen chemicum BOULDUC docuit, resinofam partem exiguam valentissimam, guminofam abundantiore purgantem quidem, tamen mitiorem: Extractum spiritu vini solo factum suspectum esse debere, aquosum malignum non esse ad scrupulum, & ultra exhibendum, quod & alii confirmant. Aqua stillatitia erat acris, BOULDUC, spiritiosa ad unum cochlear album duxit, HALLER, ad octo iuvenem efficacissime purgavit, BORRICHUS. Virtus hellebori nigri omnium felicissime obtinetur, si grossus eius pulvis cum sale tartari teratur, trita in aere reliquantur, ut deliquescant, QUINCY. Tenuis vinum in menstruum additum helleboro, pulchrum solvens est, IDEM.

Varia variis in officinis hellebori nigri preparata habentur: Nostræ solum *extractum* aquosum possident, per se adhibendum dosi granorum duodecim, viginti, stimuli loco aliis addendum, dosi gran: quinque, decem.

HELLEBORUS *Albus Offic. Botanicor. VERATRUM.* Classis Natur. Liliorum. *Germ.* Weisse Nieswurtz. *Gallis* Hellebore blanc. *Anglis* White hellebor.

VERATRUM *caule ramoso*, est helleborus albus officinarum, distinctissimus a priori, ut, cur confundi, & eodem nomine insigniri potuerit, mirandum sit. Malignus est, & ex communi consensu noxius. Dum contunderetur helleborus albus, adstantes purgati sunt, BOY-Crantz. *M. M. T. III.*

D

LE:

LE: Regius princeps a scrupulo hellebori albi assumpto intra trihorium convulsus periit, HELMONT: a scrupulo convulsiones motæ, *Ephem. Acad. N. C.* canis eadem dosi ad ultima deductus, WEPFERUS: ab hoc multi strangulati, FALLOPIUS: etiam in discrimen ab admodum exigua dosi deductus in audaci experimento ipse GESNERUS: Multos tamen in pratis plantam sine noxa comedere HALLERUS vidit.

Chemia Helleborum absque aqua destillans, spiritum acerrimum, sublimati corrosivi solutionem coagulantem, producit, BOULDU. *Acad. des Sciences.* Tinctura spiritu vini facta, veneno noxia magis, HERISSANT. *Acad. des Sciences.*

USUS in epilepsia, mania, rarus, quod non satis tutus: sed aceto cicuratur, & revocandum ad officinas est oxymel Helleboratum GESNERI.

HERMODACTYLUS *Offic. Botan. IRIS.*
Classis Naturalis Palmarum. *Germ.* Hermodactylen. *Anglis* Hermodactyles.

IRIS *corollis imberbibus, foliis, tetragonis* L. an noxia dicta, quod primis botanicis colchici species haberetur? omnino videtur, nam veneni nullum exstat exemplum. Recens bulbus, & vomitum, & alvum movet, adultior magis alterans est.

VIS ad referenda obstructa in vasis minimis celebris, in rheumatismo, amaurosi, conveniens laudatur. Etiam inest purgans: datur pulvis drachmæ semis, unius pondere. Dum infunditur, uncia semis præscribitur. Arcanum ad morbos articulares hermodactylo-
rum pulverem ab omni tempore multi habuere. Nu-
per

per adhuc cum aliis ut securum remedium, quo dolores arthritici levarentur, & sedarentur, præscriptum legimus in *Comment. Societ. Scient. Harlemensis* P. II. hoc modo: \mathcal{R} . Polypodii, Hermodactyli. Rad. Bardanæ, Sarsaparill. ana uncias quatuor: Rasuræ ligni sancti uncias duas. His concisis mensuræ novem aquæ, tres vini albi, super affundantur, stent in digestionem integra nocte, dein tribus horis leniter ebulliant, refrigeratum liquidum per incerniculum crinitum, densum, filtretur, residuis facibus de novo super affundantur aquæ mensuræ sex, vini duæ, ebulliant ad tertiæ partis remanentiam, decantetur liquor, priori affundatur, fumatur pro potu ordinario.

Caveat morbo acrobatus omnis generis insula, lac et cibus inde paratos, acida omnia et fructus.

Part. quartanum huius decocti usum bene illi porrighat pargans, ex Macna, Rhubarbaro et Creta. Sic paratum.

HIPPOMANE L. Classis Naturalis Incompletarum.

HIPPOMANE *foliis ovatis, serratis, venenata* dat poma, quorum venenum folia Ricinoidis Americanæ folio multifido T. domant, SENACO teste.

HYACINTHUS *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Liliorum. *Germ. Mertzblume. Gallicis Hyacinthe. Anglis Harebell.*

Ex fabula magis, quam observatione, noxius dicitur multis; tamen inter hæc huius ordinis radices venenatas, hyacinthi *Narcissi Coronæ Imperialis* LINNÆUS numerat, & tulipæ, & Lili ab omni suspitione absolvit, quod Tulipæ radix in Italiæ quibusdam locis, edulis, lili martagonis in Sibiria in quotidianum alimentum cedat.

NIGELLA *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Multi-stam. *Germ.* Schwartz-Coriander. *Gallis* Barbue. *Anglis* Nigella.

NIGELLA *petalis subtricuspidatis, foliis subpilis* cognoscenda, nonnullis suspecta habetur, licet luculenta desiderentur testimonia. Semina aromatica acria sunt, oleo, quod exprimi posset, plena, **TOURNEFORT.** Expressum oleum nardinum per errorem multi vocant.

USUS internus vix confirmatus: an devoratum sesqui drachmæ pondere semen per aliquot dies, rabiem caninam tollit? sternutatorium acre est **L. B. van SWIETEN.**

OLEANDER *Offic. Botanicorum NERIUM.* Classis Pauci-stam. *Germ.* Oleander. *Anglis* Oleandre Rose Tree. *Italis* Leandro.

NERIUM *foliis lanceolatis ternis, repetitis etiam* experimentis venenatum deprehensum est. Narcoticum, carum inducens, **LINNEUS** *Vires Plant.* Una tamen species antidysenterica **EIDEM** audit. Oleander venenum alit, **GODFREY** *a Treasure of discoveries.*

RANUNCULUS. vide p. 37.

SCAMMONEUM vide Classem purgantium P. II. p. 225.

TAGETES *Botan.* Classis Nat. Compositarum-Radiatarum. *Germ.* Sammetblum. *Gallis* Oeillet d'Inde. *Anglis* Africane Marigolt.

TAGETES *caule subdiviso diffuso, aliis flos Africanus, ut etiam Tuncetanus dicta, odorem gravem, caput*

put tentantem spargens, experimento DODONÆI multum infamis habita: sed etiam experimentum repetens LEMERY criminari plantam non potuit, quam ultimo anodynā esse LINNÆUS pronūciavit.

THAPSIA *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Umbelliferarum. *Germ.* Tapsia. *Italis* Tapfia. *Anglis* Deadly Carrots.

THAPSIA *fætida, foliis multifidis, basi angustatis,* cognoscenda, radicem officinis concedit, periculosum purgans. Salmanticenses vetulas menstruorum promovendorum causa cum periculo sursum, & deorsum moveri, CLUSIUS. In terra Attica pecudes incolas eam non tangere, peregrinas vero depascentes vel alvo soluta liberari, vel interire, iam THEOPHRASTUS edixit.

USUS in medicina externus olim multus, frequenti NERONIS experimento clarus, dum nocturnis grassationibus converberatam faciem cum Thapsia, thure, & cera illiniret, ut sequenti die contra famam cutem sinceram circumferret, PLINIUS. Sugillata delere, in profundo latentia evocare, veteres omnes perhibent.

TIGLIÆ, seu TILLI GRANA *Off. Botanicorum* CROTON. Classis Incompletar.

CROTON *foliis ovatis, glabris, acuminatis, serratis, caule arboreo,* fert grana, cum periculo sursum deorsumve moventia, admodum suspecta, caustica, multo-medicis hinc inde frequentia: ad tēnias cum effectu tamen usus COHAUSEN, dosi granor. duor. trium.

TOXICODENDRON TOUR. RHUS
LINN. Classis Natur. Fructiflorarum.

RHUS *radicans triphyllum, glabrum*, inter alias species IOSEPHO MONTIO in *Bonomiensis scientiarum & artium Instituti Tomo III.* quod ne altori quidem optimo parceret, infame merito declaratum fuit. Mirum venenum planta habet; rarius contrectata, affricata corporis parti, pustulas nigras cum inflammatione, puritu excitat, brevi per totum corpus diffusas; lac magis venenatum est, lædit & ipse halitus: remedium malo nondum inventum; nata in pustulis & maculis suppuratio auxilio fuit: ad dolores leniendos decocto foliorum malvæ cum sambuci extremitatibus utiliter usus MONTIUS.

An decocta planta minus venenata? panis hac decoctione saturatus, felibus, gallinis, exhibitus innocuus, IDEM. Est adhuc in hoc genere venenatum Rhus *Vernix* fructu rhomboide, ipsa etiam, quæ ex inciso cortice exstillans crystallina lactea lacryma aeris contactu consistit nigra, vernix; tum Rhus *Toxicodendron* proprie dictum LINNÆO, de quo tamen nuper etiam retulit ex plurimis experimentis egregius ROSSI, nec totius plantæ succum nec illum lacteum, nec plantæ radicem ore assumptam, nec succum crurali venæ infusum canem interimere potuisse, vividumque perstitisse, etiam assumptis duabus radicis Toxicodendri unciis gallum. *De nonnullis plantis quæ pro venenatis habentur observationes Pisis.*



CLAS-

CLASSIS SECUNDA
V E N E N O R U M
STUPEFACIENTIUM.

BELLADONNA *Offic.* ATROPA *Botanicorum.* Classis Pauci-stam. *Germ.* Dollkraut.
Italis Bella donna. *Gallis* Morelle Marine.
Anglis Dwale.

ATROPA caule herbaceo, foliis ovatis, integris, solanum furiosum maniacum etiam dictum est. Radicis minor dosis species vanas, duplicata mentis alienationes, quadruplicata mortem adfert, DIOSCORIDES. A folii recentis particula oculo apposita, pupillæ relaxatio, RAIUS, cæcitas, WEPFER. Baccæ vero primum maniacæ, dein lethales, & quidem præter experimenta MATHIOLI, LOBELII, adolescentulum unum mortuum ex esu duarum, triumve baccarum BODÆUS a STAPEL habet; chirurgus medico, ne comederet monenti, illudens, a tribus, quatuorve baccis comestis interiit. L. B. VAN SWIETEN. Lethalis baccarum alter effectus SCHUSTERO *Actis Phys. Med. Acad. N. C. Vol. VI.* descriptus est. Salus in vomitu, & aceto. Et hæc quidem huius plantæ infamia est.

Verum etiam in laudem illius nonnulla dici possunt: opposita est dirissimo cancro, & in eo malo spe-